

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

TAMCAN-TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:28150/03)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

12 Haziran 2007

İşbu karar Sözleşme'nin 44§2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (28150/03) başvuru no'lu davanın nedeni bu ülke vatandaşı olan Kemal Tamcan'ın (başvuran) 4 Ağustos 2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) İnsan Hakları ve Temel özgürlükleri güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından H.Yıldırım tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

DAVA KOŞULLARI

Başvuran 1969 doğumlu olup Kırşehir'de ikamet etmektedir.

Başvuran, bir polis karakolunun bahçesine patlayıcı madde yerleştirdikten sonra 13 Temmuz 1992 tarihinde yakalanmıştır.

Başvuran, 28 Temmuz 1992 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne (DGM) çıkartılmış ve hakkında tutuklu yargılama kararı verilmiştir.

İstanbul DGM Cumhuriyet Savcılığı, 18 Eylül 1992 tarihli iddianame ile başvuranla birlikte diğer beş kişi hakkında yasadışı DHKP-C örgütüne üye olmak suçundan ceza davası açmıştır. Başvuran örgüt adına gerçekleştirilen birçok eylem ve saldırıdan sorumlu tutulmuştur.

14 Ekim 1992 tarihinde Cumhuriyet Savcılığı tarafından iki polis memurunun öldürülmesiyle ilgili olarak başvuran aleyhinde ikinci bir iddianame hazırlanmış TCK'nın 31, 33 ve 146 § 1 maddeleri ve ayrıca 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca başvuranın mahkum edilmesi talep edilmiştir.

10 Mayıs 1994 tarihinde Cumhuriyet Savcısı tarafından başka bir polis memurunun öldürülmesiyle ilgili olarak başvuran aleyhinde üçüncü bir iddianame hazırlanmıştır.

DGM davaların birleştirilmesine karar vermiştir.

DGM 24 Aralık 2002 tarihinde başvuranı ölüm cezasına mahkum etmiştir. Söz konusu ceza, 4771 sayılı Kanun uyarınca ömür boyu ağır hapis cezasına çevrilmiştir.

Kararın açıklandığı 24 Aralık 2002 tarihinde kadar DGM, altmış üç duruşma düzenlemiş ve bu duruşmalardan on sekiz tanesi başvuranın yokluğunda gerçekleştirilmiştir.

Duruşmalar sırasında başvuran tutuksuz yargılanma talebinde bulunmuştur. Başvuranın talepleri DGM tarafından reddedilmiştir. DGM "isnat edilen suçun cinsi, dosyanın içeriği ve kanıtların durumu ile birlikte tutuklu yargılama süresi dikkate alınarak tutuklu yargılamanın devam etmesine" karar vermiştir.

Bu duruşmaların bazılarında DGM, başvuranın tutukluluk halinin devamına res'en karar vermiştir.

Temyiz başvurusu sonrasında dava DGM tarafından incelenmiştir. 15 Temmuz 2003 tarihinde birinci duruşma ve 17 Ağustos 2004 tarihine kadar dört duruşma düzenlenmiştir. Bu duruşmalarda başvuranın tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

16 Haziran 2004 tarihli ve 5190 sayılı Kanun ile Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kaldırılmasından sonra dava, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk edilmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, DGM tarafından ilan edilen gerekçeleri benimseyerek başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, 24 Ocak 2005 tarihinde başvuranın tutukluluk süresini dikkate alarak başvuranın serbest bırakılmasına karar vermiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, 15 Kasım 2006 tarihli bir kararla başvuruyu ömür boyu hapis cezasına mahkum etmiş ve aynı zamanda aleyhinde yakalama müzekkeresinin çıkarılmasını talep etmiştir.

Başvuran 26 Aralık 2006 tarihinde temyiz talebinde bulunmuştur. Dosyada yer alan unsurlardan davanın, 2 Mart 2007 tarihinde halen mahkemede görülmekte olduğu anlaşılmaktadır.

HUKUK AÇISINDAN

I. KABULEDİLEBİLİRLİK HAKKINDA

Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle kabuledilemezlik itirazı dile getirmektedir. Hükümet, AİHM'ye başvuru yapıldığı sırada davanın ulusal mahkemelerde görülmekte olduğunu belirtmektedir.

Ayrıca Hükümet, AİHM'nin içtihadına atıfta bulunarak (*Remli-Fransa*, 23 Nisan 1996 tarihli karar, *Derleme Kararlar ve Hükümler*) tutuklu yargılama süresi ve dava süresi ile ilgili olarak ileri sürdüğü şikayetleri, davaya bakan ulusal mahkemeler önünde dile getirmeyen başvuranın iç hukukun tüketilmesi gerekliliğini yerine getirmediğine kanaat getirmektedir.

Başvuran bu iddiaya itiraz etmektedir.

AİHM başvuranın hem tutukluluk süresinden hem de halen ulusal mahkemeler önünde görülmekte olan cezai yargılama süresinden dolayı şikayetçi olduğunu tespit etmektedir. Tutuklu yargılama ile ilgili olarak başvuranın birçok kez çeşitli mahkemelerde yapılan duruşmalar sırasında serbest bırakılma talebinde bulunduğunu ve bu taleplerin tamamının reddedildiğini hatırlatmakta fayda bulunmaktadır. Dava süresi ile ilgili olarak AİHM, Türk hukukunun yargılanabilir kişilerin bir davanın süresi ile ilgili olarak AİHS'nin 13. maddesi uyarınca şikayetlerini dile getirebilecekleri etkili bir başvuru yolu sunmadığını daha önce tespit etme olanağını bulduğunu vurgulamaktadır (*Tendik ve diğerleri-Türkiye*, no: 23188/02, 22 Aralık 2005). Ancak başvuranın, şikayetine cevap verecek nitelikte bir başvuru yoluna sahip olduğu ortaya konulmamıştır.

Bu noktada Hükümet tarafından iç hukuk yollarının tüketilmediğine dair dile getirilen ön itirazın iki kısmının da reddedilmesi uygun olacaktır. AİHM ayrıca bu şikayetlerin AİHS'nin 35 § 3. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmektedir.

AIHM ayrıca bu şikayetin başka hiçbir kabuledilemezlik gerekçesi kapsamına girmediğini tespit etmektedir.

II. AIHS’NİN 5 § 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran tutuklu yargılama süresinden dolayı şikayetçi olmaktadır. Bu bağlamda AIHS’nin 5 § 3. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet çok sayıda mağdurun ve sanığın olaya dahil olması sebebiyle mevcut davanın karmaşıklık arzettiğini belirtmektedir. Hükümet başvuranın sanıklarla birlikte anayasal düzene karşı işlenen çok sayıda suça, cinayete ve ayrıca bombalı saldırı olayına karıştığını belirtmektedir. Bu bakımdan ilgili kişinin serbest bırakılması halinde kaçma tehlikesinin olduğunu ifade etmektedir. Hükümet sonuç olarak ilgilinin tutuklu olarak yargılanmasının, kamu yararının bir gereği olduğunu belirtmektedir. Yargılama süresince ilgilinin serbest bırakılma taleplerini inceleyen DGM’nin bu yönde dile getirilen talepleri reddetme yetkisi bulunmaktaydı.

Başvuran Hükümet tarafından dile getirilen argümanları reddetmektedir.

AIHM, AIHS’nin 5 § 3. maddesinde belirtilen sürenin bitiş tarihinin “ilk derece mahkemelerinde suçlamanın esası hakkında karar verildiği gün” olduğunu hatırlatmaktadır (Bkz. *Wehoff-Almanya*, 27 Haziran 1968 tarihli karar, *Labita-İtalya* [Büyük Daire], no: 26772/95).

Mevcut davada başvuranın tutuklu bulundurulma halinin ilk dönemi, 13 Temmuz 1992 tarihinde yakalanması ile birlikte başlamış ve 24 Aralık 2002 tarihinde mahkum edilmesi ile birlikte sona ermiştir. Bu dönem yaklaşık on yıl, beş ay ve on bir gün sürmüştür. Bu tarihten sonra başvuran yetkili hukuki merci karşısına çıkarılmak amacıyla değil de “yetkili bir mahkeme tarafından mahkum edildikten sonra” tutulmuştur (Bkz., *I.A.-Fransa*, 23 Eylül 1998 tarihli karar, *Derleme*, ve *Baltacı-Türkiye*, no: 495/02, 18 Temmuz 2006 tarihli karar).

Yargıtay’ın 24 Aralık 2002 tarihli kararı onadığı 28 Nisan 2003 tarihinden itibaren dava DGM önünde tekrar görülmeye başlanmış ve AIHS’nin 5 § 1. maddesinin c) bendi uyarınca ikinci bir tutuklu bulundurulma dönemi başlamıştır. Bu ikinci dönem, başvuranın serbest bırakıldığı 24 Ocak 2005 tarihinde sona ermiştir. O halde bu dönem bir yıl, sekiz ay ve yirmi altı gün sürmüştür. Bu durumda toplamda başvuran on iki yıl, iki ay ve yedi gün boyunca tutuklu olarak yargılanmıştır.

AIHM bilhassa mevcut kararlarda yer alan gerekçelere ve aynı zamanda ilgili tarafından yapılan başvurularda ihtilafa mahal vermeyen olaylara dayalı olarak, AIHS’nin 5 § 3. maddesine yönelik bir ihlalin olup olmadığını tespit etmesi gerektiğine dair içtihadına atıfta bulunmaktadır (Bkz., diğerleri arasında, *Assenov ve diğerleri-Bulgaristan*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, *Derleme*, ve *Ali Haydar Polat-Türkiye*, no: 61446/00, 5 Nisan 2005 tarihli karar).

Dosyada yer alan unsurlardan DGM’nin ve 17 Ağustos 2004 tarihinden itibaren davaya bakan Ağır Ceza Mahkemesi’nin başvuranın tekrarlanan taleplerini reddettiği ve “isnat edilen suçun cinsi ve/ya da niteliği”, “kanıtların durumu” ya da “tutukluluk süresi” gibi benzer hatta aynı ifadeleri yineleyerek tutukluluk halinin devam etmesine karar verdiği anlaşılmaktadır.

Oysa ki AİHM'ye göre, her ne kadar "kanıtların durumu" şayet suçluluğun varlığını, derecesinin ağırlığını ortaya koymaya ve olayların nedenlerini genel olarak açıklamaya yetiyor ise de mevcut davada başvuranın bu kadar uzun bir süre tutuklu bulundurulmasını haklı göstermemektedir (*Ali Hıdır Polat* kararı).

Bu koşullar dahilinde AİHM, AİHS'nin 5 § 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermektedir.

III. AİHS'NİN 6 § 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran yargılama süresinin uzunluğu nedeniyle AİHS'nin 6 § 1. maddesinde öngörülen "makul süre" ilkesine riayet edilmediğini ileri sürmektedir.

Hükümet bu iddiaya itiraz etmektedir.

AİHM değerlendirmeye alınacak sürenin 13 Temmuz 1992 tarihinde başladığını tespit etmektedir. Dosyada yer alan unsurlardan işbu kararın alındığı tarihte davanın halen görülmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda yargılama iki kez başvurulmuş temyiz ile yaklaşık on dört yıl ve on ay sürmüştür.

AİHM, yargılama süresinin makul olup olmadığının dava koşullarına göre ve özellikle davanın karmaşıklığı, başvuranın ve yetkili makamların tutumları gibi AİHM içtihadının yer verdiği kriterler göz önüne alınarak değerlendirildiğini hatırlatmaktadır (Bkz., diğerleri arasında, *Pélissier ve Sassi-Fransa* [Büyük Daire], no: 25444/94).

AİHM bu davadakine benzer soruların gündeme getirildiği başka davalar da incelemiş ve AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*ibidem*).

AİHM, kendisine sunulan bütün unsurları inceledikten sonra Hükümet'in davayı farklı şekilde sonuçlandırarak hiçbir tespit ve delil sunmadığına kanaat getirmektedir. AİHM konuya ilişkin içtihadını göz önüne alarak, mevcut davada dava konusu yargılama süresinin uzun olduğuna ve "makul süre" gerekliliğine cevap vermediğine kanaat getirmektedir.

Dolayısıyla AİHS'nin 6 § 1. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran maddi tazminat olarak 40.000 Yeni Türk Lirası (Y.T.L.) [yaklaşık 21.700 Euro] ve manevi tazminat olarak 35.000 Y.T.L. [yaklaşık 19.000 Euro] talep etmektedir.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM tespit edilen ihlalle talep edilen maddi tazminat arasında bir illiyet bağı görememekte ve bu talebi reddetmektedir. Buna karşın tutuklu yargılama süresinin ve cezai yargılama süresinin uzunluğu nedeniyle başvuranın zarara uğradığını ve ihlal tespitinin bu zararı yeterli ölçüde telafi etmediğini kabul etmektedir (Bkz., özellikle, *Kudla-Polonya* [Büyük Daire], no: 30210/96, ve *Acunbay-Türkiye*, no: 61442/00 ve 61445/00, 31 Mayıs 2005

tarihli karar). AİHM hakkaniyete uygun olarak başvurana 15.000 Euro tutarında manevi tazminat ödenmesinin makul olacağına kanaat getirmektedir.

Üstelik AİHM taraflarca sunulan bilgilerden davanın yaklaşık on dört yıl ve on ay sonra ulusal mahkemeler önünde görülmekte olduğunu kaydetmektedir. Bu durumda dava halen görülmekte ise de AİHM, tespit edilen ihlale son vermenin en uygun yolunun AİHS'nin 6 § 1. maddesi ile öngörüldüğü şekliyle adaletin iyi idaresinin gereklerini dikkate alarak davanın mümkün olan en kısa sürede görülmesi olacağına kanaat getirmektedir (Bkz. *Yakisan-Türkiye*, no: 11339/03, 6 Mart 2007, kesinleşmemiş).

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran AİHM önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 12.885 Y.T.L. [yaklaşık 7.000] talep etmektedir. Başvuran bununla ilgili olarak avukatlık ücret makbuzunu sunmaktadır.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM'nin içtihadı uyarınca ancak gerçekten yapılan ve makul miktardaki masraf ve harcamalar geri ödenebilmektedir. Mevcut davada elindeki mevcut delilleri ve yukarıda ifade edilen kriterleri dikkate alan AİHM tüm masraflarla birlikte başvurana 1.500 Euro ödenmesinin makul olacağına kanaat getirmektedir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 5 § 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. a) AİHS'nin 44 § 2. maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevi tazminat olarak 15.000 Euro (on beş bin) masraf ve harcamalar için 1.500 Euro (bin beş yüz) *ödenmesine*;
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Hükümet'in, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine*;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77 § 2 ve 77 § 3 maddesi gereğince 12 Haziran 2007 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.